

SUMMARY

How do we Tell Stories

by Žarka Vujčić

In an exceptionally interesting critical review of three exhibitions staged in Zagreb last year: "Zagreb: Old, Lovely and Alive 1094-1994", "The 111 Anniversary of the School of the Applied Arts and Design" and "The Insignia of Authority and Honor of the 19 Century Croatia", the author analyses "how we tell stories", explaining the strata of information, exploring the inexhaustible possibilities of the presentation of historic material, and also pointing out the problems to be solved sometimes in the process of exhibiting it.

PODRUČNE ZBIRKE NA ŠIBENSKOM PODRUČJU

Željko Krnčević
Muzej grada Šibenika
Šibenik

Trebalo bi stoga vruće preporučiti da se u dotičnim građevnim pogodbama uvrsti stavka da se na smije uništiti ili uzidati što bi se eventualno našlo te bi od povijesničke ili umjetničke vrijednosti bilo, kao na primjer stare grobne ploče sa natpisima, arhitektonične ili plastične slike ili komadi istih, već da se sprema u kakvom skladnom mjestu, dok se nađe vidivo mjesto gdje bi se stalno imale postaviti bez da budu izložene uništenju..."

(iz dopisa Oblasnog namjesništva Biskupskom ordinarijatu, po napatku Ministarstva, od 29. ožujka 1901., Arhiv šibenske biskupije)

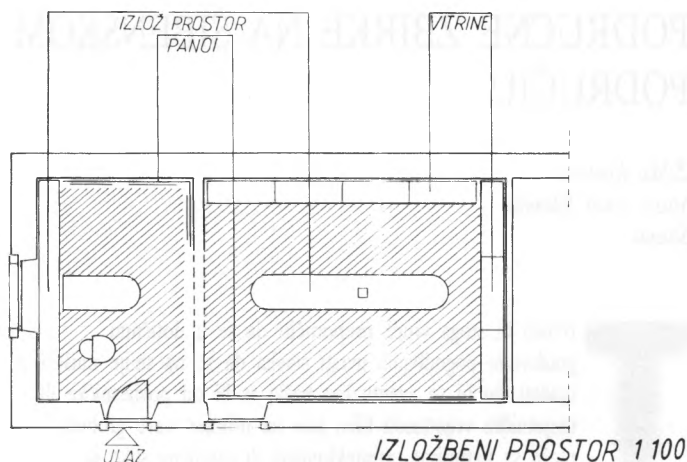
Srednjoročnim programom razvoja Muzeja grada Šibenika, (1) uz ostalo, spominje se i rad na ustanovljenju i postavljanju nekoliko područnih zbirki na području šibenske županije. (2) Riječ je uglavnom o zbirka kompleksnog tipa, u kojima bi se prezentirala građa užeg teritorija. U nekoliko slučajeva uvjetovane osobitošću prostora, ili značenjem samog arheološkog lokaliteta, nastojat će se postaviti one usko specijalizirane. Namjera nam je ovdje dati kraći prikaz planiranoga, a u ovom slučaju biti će riječi o arheološkim zbirka te o onima u čijem će postavu biti i arheologija. No krenimo redom.

Planirane područne zbirke Muzeja grada Šibenik
Dokumentacija: Muzej grada Šibenika

MURTER

U središtu Murtera nalaze se prostorije stare Sokolane. Inicijativom djelatnika Muzeja grada Šibenika i "mjesnih kulturnjaka", pokrenuta je akcija da se taj prostor uredi i u njemu postavi arheološka zbirka. Već sada postoji dovoljno eksponata sa samog otoka Murtera i bliže okolice, kojima bi se mogao prikazati kontinuitet od predpovijesti do srednjeg vijeka, iako bi, naravno, što skorije trebalo provesti arheološka

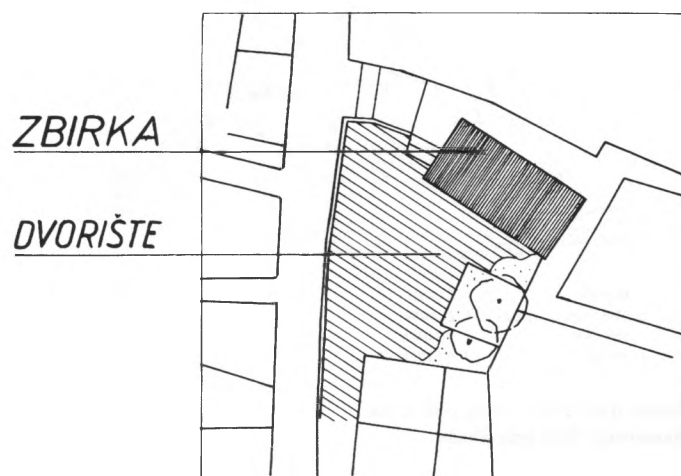

Tlocrt izložbenog prostora arheološke zbirke na Murteru koja bi se postavila u prostorijama stare Sokolane

Dokumentacija: Muzej grada Šibenika

istraživanja na nekoliko položaja. A u murtersku Gradinu, otočić Vinik mali, Ivinj, Tarac na Kornatima, Stipanac u Pirovcu, rekognosciranjima je utvrđen velik broj arheoloških lokaliteta. Veći dio postava činili bi i predmeti pronađeni za arheoloških istraživanja (kako podmorskih, tako i onih na Gradini, koja su predviđena šezdesetih godina) na ovom prostoru, a uvjereni smo da bi postavljanjem zbirke i dio ljubitelja starina poklonio predmete iz privatnih zbirki. Što se tiče, samog izložbenog prostora on sasvim, naravno po uređenju, odgovara zahtjevima struke. Moguće je, također vrlo lijepo urediti i dovršiti dio, koji bi se manjim zahvatima lako pretvorio u odgovarajući lapidarij. Idejno rješenje i troškovnik radova već postoje, izradilo ih je poduzeće Arcosinženjering iz Šibenika.

Napomenimo ovdje i to da se u obližnjoj Betini, na sličan način, namjerava postaviti etnološka zbirka, koja bi sadržavala povijest i razvoj brodogradnje na ovom području.

1:500

Zbirka na Murteru, manjim zahvatima dvorišni dio bi bio preuređen u lapidarij
Dokumentacija: Muzej grada Šibenika

B R I B I R S K A G L A V I C A

Nepotrebno je na ovome mjestu i spominjati značaj ovog lokaliteta, upisanog u svjetsku kulturnu baštinu, koji se na žalost, trenutačno nalazi

na okupiranom području. (3) Već poodavno postoji ideja o uređenju zbirke na Bribirskoj glavici. Čak su se, s tim u svezi, već poduzimali i određeni koraci. No, rat je kao što se dogodilo i fra Luji Marunu kada

Izuzetno značajan lokalitet Bribirska glavica; već poodavno postoji ideja o uređenju arheološke zbirke

Fotodokumentacija: Muzej grada Šibenika

su istraživanja u drugom desetljeću ovog stoljeća bila u punom jeku, prekinuo sva nastojanja.

Planiralo se (iako je bilo i drugačijih mišljenja) da bi se postojeća terenska kuća, tzv. Marunova, preuredila i pretvorila u reprezentativnu arheološku zbirku. Posebnost ove zbirke bila bi u tome što bi posjetioci nakon obilaska same Glavice imali priliku vidjeti i pokretne spomenike, izložene u neposrednoj blizini mjesta gdje su pronađeni. Tu bi se također prikazao kontinuitet življenja od prapovijesti pa do u srednji vijek. Naravno, zbog značenja samog lokaliteta i zbirke, te planiranih daljnjih zaštitno-istraživačkih radova, bilo bi potrebno zaposliti najmanje jednoga kustosa. (4) Nadajmo se da će se jednog dana, kada za to budu postojali uvjeti, i državne institucije uključiti u ostvarenje planiranoga na Bribirskoj glavici, koja to zaista i zaslužuje.

S K R A D I N

I u Skradinu već odavno postoji plan o uređenju i postavljanju područne zbirke. Bio je osiguran i prostor, a radilo se na prikupljanju financijskih sredstava. No, rat je i ovdje prekinuo sve aktivnosti (poznato je da je Skradin na prvoj crti bojišta te da je do nedavno gotovo svakodnevno bio izložen topničkim napadima). Ova bi zbirka itekako našla svoje mjesto na "muzejskoj karti" Hrvatske. U prvom redu zbog bogatstva i značenja pronađene građe, kojom Skradin i najuža okolica obiluju, a onda i zbog posjećenosti Nacionalnog parka "Krka" (naravno, u nekim boljim mirnodopskim vremenima). Sama zbirka bila bi postavljena u prostoru stare skradinske škole (u prostoru prekrasnoga mediteranskog trga: crkva, škola, župna kuća.) U početku bi u stalnom postavu, kako je predviđeno, bio izložen samo arheološki materijal. Veći dio odnosio bi se na rezultate istraživanja spomenika iz antičkog razdoblja, a kasnijim izmjenama (nakon sustavnog skupljanja građe), zbirka bi se proširila i bila bi kompleksnog tipa. Također, od samog početka, trebalo bi zaposliti najmanje jednoga kustosa.

Uz već postojeći "crkveni materijal", prikupljen marom don Ante Lovrića Caparina i mlinica na Krki, gdje bi se prezentirala etnografska građa, Skradin bi sigurno postao prepoznatljivo kulturno zaustavište.

DUBRAVICE

Selo udaljeno nekoliko kilometara od Skradina u smjeru istoka, trenutačno u ratnoj zoni. Arheološkim istraživanjima ovdje je otkriveno značajno ranosrednjovjekovno groblje 7.-9. stoljeća. Ideja o postavljanju zbirke također je "predratna". Naime, po zamisli pok. Zlatka Gunjače, Dubravice su trebale dobiti usko specijaliziranu zbirku, o rezultatima istraživanja spomenutoga groblja. Na poseban način nadopunjavala bi onu navedenu, skradinsku. Bila bi postavljena u prostoru stare župne kuće, koja bi se uredila za tu namjenu. Dobio bi se tako lijepi izložbeni prostor, a i još nešto, ne baš tako nevažno. Osmišljenim uređenjem prostora ostvarila bi se i terenska kuća, kao baza za interdisciplinarna istraživanja (već je bilo pregovora da budu i međunarodna), šireg prostora Nacionalnog parka "Krka". Ne bi bilo nemoguće urediti i konzervatorsko-preparatorsku radionicu.

DANILO

Kao i u slučaju Bribirske glavice, sam je lokalitet visoke spomeničke vrijednosti. Počevši od Bitinja, preko Gradine do Starog šematorija. Planirana zbirka bila bi arheološka, a prikazao bi se kontinuitet življenja

Danilo, lokalitet visoke spomeničke vrijednosti
Planirana je gradnja potpuno novog objekta u kojem bi se smjestila reprezentativna arheološka zbirka
Fotodokumentacija: Muzej grada Šibenika

na ovim prostorima od starijeg neolita do u srednji vijek. Posebnu pozornost trebalo bi svakako posvetiti epigrafskim spomenicima, po čemu je (osim po danilskoj kulturi) Danilo poznato i izvan Hrvatske. Ekspozicija ovdje ne bi nedostajala, uzimajući u obzir činjenicu da ovdje, gotovo in continuo, istraživanja traju od 1951. godine, a planira se i njihov nastavak, i to u suradnji Arheološkog odsjeka Filozofskog fakulteta iz Zagreba i Muzeja grada Šibenika. Posebnost ove zbirke je i u tome, što je planirana izgradnja sasvim novog objekta. No, nametnut će se problem kako ga interpolirati nedaleko od konzerviranih ostataka antičke vile. Dakle, još jedan izazov za struku, i to ne samo arheološku. Predviđeno je da objekt ima jednoetažnu izložbenu dvoranu, u sklopu koje bi bio i lapidarij, na što bi se nastavila jednokatnica s prostorima za smještaj stručnjaka. Uza stambeni, bila bi tu i priručna konzervatorska radionica, te manja dvorana za predavanja. Svakako bi i u ovom slučaju bilo potrebno zaposliti jednoga kustosa. Mišljenja smo, da bi uz bribirsku, ovo bila reprezentativna arheološka zbirka.

ZLARIN

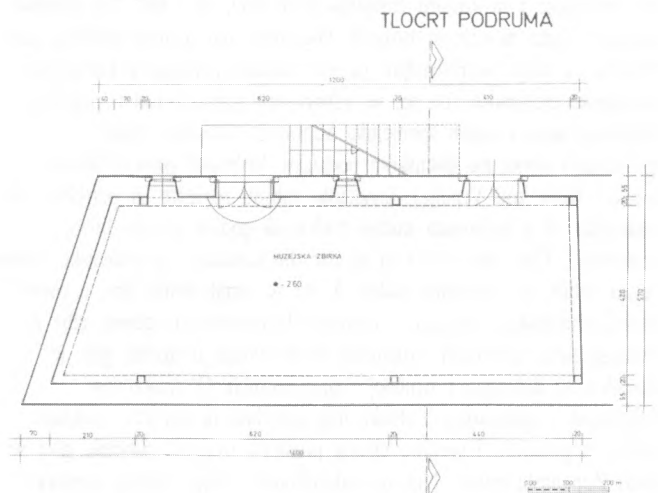
Programom Muzeja grada Šibenika ovdje je predviđena zbirka kompleksnog tipa. Inicijativom mjesnih vlasti, već je pokrenuta akcija, za uređenje prostora, tzv. Kažerne, gdje bi se postavila zbirka. I ovdje je riječ o prostoru čije uređenje ne bi iziskivalo velika sredstva. Osim izložbenog, na višim etažama bi bio prostor knjižnice i čitaonice, koje bi se manjim preinakama lako pretvorile u dvorane za povremene izložbe. Što se samog prostora tiče, on bi prikazivao razvoj koraljstva (po čemu je Zlarin poznat), a sadržavao bi i etnografski i arheološki dio. Arheološke građe sa samog otoka i nema za sad baš previše, ali zato raspoložemo reprezentativnim materijalom dobivenim za podzemskih arheoloških istraživanja antičkog brodoloma kod rta Plavac na Zlarinu. Postavljanje izložbe o rezultatima navedenih istraživanja 1977. godine, baš u prostoru Kažerne, pobudio je veliki interes ne samo otočnog stanovništva, i pokazalo je da je sama Kažerna lijep, siguran i atraktivan prostor za priređivanje sličnih manifestacija. U ovaj projekt svakako bi se financijski trebao uključiti i Fond za revitalizaciju otoka.

KRAPANJ

U sklopu franjevačkog samostana na Krapnju, zbirka već postoji. Kompleksnog je tipa, a u prvom se redu nastojalo prikazati razvoj bavljenja spužvarstvom na otoku (sljedeće godine obilježava se stogodišnjica). Uz to, izloženo je i više primjeraka amfora, te keramičkog posuda iz raznih perioda. Riječ je uglavnom o slučajnim nalazima, poklonima krapanjskih ronilaca, sakupljenih po cijeloj istočnoj obali Jadrana. Također, izloženo je i nakoliko nožnji s ovog područja. Tu će zbirku valjati drugačije osmisлити, no predhodno treba pristupiti sanacijskim radovima na samom objektu. O zbirci se brinu svećenici iz samostana, uz povremene obilaske djelatnika Muzeja grada Šibenika. Konzervatorska obrada materijala i ovdja je osigurana u Šibenskom Muzeju.

ROGOZNICA

Na području novoustanovljene općine Primošten, predviđeno je postavljanje dviju zbirki. Zbog specifičnosti ovoga kraja, planira se

Planirana arheološka zbirka u Rogoznici za koju je idejno rješenje izradila Dijana Gunjača
Dokumentacija: Muzej grada Šibenika

arheološka zbirka u Rogoznici i etnografska u Primoštenu Burnom. Bogatstvo etnografske građe i sačuvanost nekoliko čitavih ruralnih cjelina naprosto navodi na to da se u selu Drage postavi etnografska zbirka. Relativno blizu mora, no ipak daleko od turizma, ovaj je krajolik u većoj mjeri ostao sačuvan od rušenja starog i betonskog "interpoliranja" novog.

Što se arheologije tiče, ovaj kraj obiluje lokalitetima, istina, gotovo nikako istraživanim, sustavnim rekognosciranjima, pogotovo onim podzemskim, prikupljeno je dosta građe. U novije vrijeme postoje i planovi o arheološkim istraživanjima na nekoliko lokaliteta. Sama zbirka bila bi smještena u prizemlju stare bratimske kuće u Rogoznici. Tu bi se prezentirao arheološki materijal s cijelog područja općine Primošten. Već sada postoji mogućnost prikazivanja kontinuiteta života na ovom području, iako bi veći dio postava činila građa (amfore, keramičko posuđe, metalni nalazi itd.) pronađena za spomenutih podzemskih arheoloških akcija.

Sve navedene zbirke vezane su uz neko područje ili arheološki lokalitet. Značajno je napomenuti i to da su svi prostori u kojima bi se postavile zbirke koncipirani tako da omogućuju povremene izložbe, naravno one koje po svom opsegu odgovaraju tim prostorima. Uz muzeološke, mogle bi se također priređivati i kulturne manifestacije drugih sadržaja. No, postavlja se pitanje financiranja, konzervatorske obrade materijala, potrebe za kustosima itd. Što se financiranja tiče, osim u slučaju Bribirske glavice i Dubravica, za sve ostale zbirke zainteresirane su mjesne strukture, kojima je itekako u interesu, iz više razloga, imati takve objekte u svojim mjestima. Na djelatnicima Muzeja grada Šibenika, u tim slučajevima bilo bi postavljanje muzeoloških standarda pri uređenju i postavljanju, te odabir i obrada materijala, o kojem bi se, naravno, i poslije morala voditi briga. Što se tiče konzervatorske obrade i potrebe za kustosima, (osim na Bribiru i Skradinu, gdje su kustosi predviđeni), Muzej grada Šibenika je dovoljno ekipirana ustanova za obavljanje i tih poslova. Uz to, planirano je i osnivanje "mreže povjerenika" na terenu, koji bi svojim volonterskim radom umnogome pripomogli zaštitu kulturne baštine i održavanju područnih zbirki. Pokazao bi se, uvjereni smo u to poučeni iskustvom, na taj način i interes javnosti za čuvanjem spomenika kulture, a u navedenim bi se prostorima mogla priređivati i stručna predavanja.

Smatramo da bi se svim rečenim, uz ostalo, obogatio i kulturni život u novim općinskim središtima i arheološkim lokalitetima, u ovom slučaju A kategorije, i sadržaj turističke ponude zamišljenog, elitnog turizma. Bilo bi to i osvježanje i za kulturu županijskog središta, pa i šire. Ne smijemo smetnuti s uma ni važnost turizma. Pogotovo, ako bi nam sredstva tako dobivena (a mogu se pribavljati na više načina) pomogla u razvijanju muzeološke djelatnosti. Uz to, ne zaboravimo stalno prisutan problem održavanja konzerviranih spomenika kulture na samom terenu (spomenimo samo, na šibenskom području, Bribirsku glavicu, Srimu, Danilo i Kosu kod Vrpolja). Sanacijski zahvati najčešće su potrebni već dvadesetak, ili u najboljem slučaju tridesetak godina po obavljenoj konzervaciji. Čini nam se da bi se bar dio sredstava za sanacijske radove mogao dobiti na spomenuti način. A što se samih zbirki tiče, u ovom slučaju arheoloških, svakako je uputnije da materijal iz depoa, gdje je dostupan samo nekolicini stručnjaka, bude izložen u okolini gdje je pronađen, te dostupan i stručnoj i široj javnosti. O edukativnoj komponenti i popularizaciji struke nije potrebno ni govoriti. Svakako, trebalo bi poštovati i središte cijelog prostora, ovaj put Šibenik, gdje se nalazi Županijski muzej. Nakon zaokruživanja novoga stalnog postava (gdje bi trebalo izložiti najreprezentativnije) i prezentiranja povijesti cijele Županije šibenske, odabrala bi se građa za svaku navedenu zbirku, a

ponekad možda i upotrijebile replike. Naravno, poštujući sva pravila muzeološke struke.

Pišući ovaj rad u financijski ne baš sretnim vremenima za kulturu uopće, ipak se nadamo skorom oživotvorenju bar dijela zamišljenoga. Završimo citatom iz Programa Upraviteljstva Hrvatskoga starinarskoga društva, objavljenog u prvom broju Starohrvatske Prosvjete, a koji i danas zvuči prepoznatljivo:

"Bila bi grehota a i sramota našega naprednoga vieka, kada bi i nadalje ovaj plemeniti podhvatao zapinjao o nestašici sredstava. Hrvatski narod dao je divnih primjera darežljivosti pri osnutku gorespomenutih znanstvenih zavoda, kao što pri sakupljanju milodara za Kačićev i Gundulićev spomenik, za medicinski fakultet, za dom dra. Starčevića, za društvo sv. Ćirila i Metoda, a zamjerna je darežljivost onog čestitog rodoljuba, koji sam podignu spomenik velikom pjesniku Preradoviću; pa zato trebalo bi, da se jednako narod pokaže veledušan i prema najljepšemu i najveličanstvenijemu spomeniku, kao što je njegova slavna prošlost, starinskim spomenicima dokazivana. Neka dakle oni, koji u narodu glavnu rieč vode, upriliče akciju u prilog rasvjetljivanja svojih starinskih spomenika i grobova svojih pradjedova..."

B i l j e š k e:

- 1) Program je izradio ravnatelj Muzeja grada Šibenika, prof. Ivan Pedišić.
- 2) U ovom radu bit će riječi o onima koje se nalaze na prostoru bivše šibenske općine, prije novoga županijskog ustrojstva.
- 3) O njegovom stanju u posljednje vrijeme nemamo gotovo nikakvih saznanja, iako smo, zajedno s gospodom Brankom Šulc, nekoliko puta apelirali i vodili zamorne pregovore s predstavnicima UNPROFOR-a, upućujući ih na značenje same Glavice. Ipak, pisac ovih redaka, zajedno s gospodinom Markom Mendišićem, nedavno se osvjedočio da su bar terenske kuće na svome mjestu. Također, raspoložemo i pouzdanim podacima o svojoj sili teškog topničkog oružja ukopanoga na Glavici. No, što i koliko toga je uništeno i devastirano, oduheno teško je i pomisliti.
- 4) Bilo je također planirano zapošljavanje čuvara, a koji bi ujedno, naravno uz stručni nadzor, obavljao i manje sanacijske zahvate na oštećenoj arhitekturi.

Primljeno: 27. 4. 1994.

SUMMARY

Branch Collections in Šibenik Area

by Željko Krnčević

The program of the developing Municipal Museum of Šibenik provides for the plans to establish several branch collections in the Šibenik County. They are conceived as complex type collections containing material originating from a relatively small area. The author gives a concise review of the planned establishment of archeological collections originating from a small area or from a particular site, explores various aspects of this projects and explains why he believes it deserves support.

KUĆA POVIJESTI - NJEMAČKI MUZEJ SUVREMENE POVIJESTI, BONN

Višnja Zgaga
Muzejski dokumentacioni centar
Zagreb

voga proljeća u Bonnu će se otvoriti još jedan novi muzej, muzej suvremene njemačke povijesti. Nakon reprezentativnog Umjetničkog izložbenog prostora Njemačke, austrijskog arhitekta Gustava Peichla (Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland), otvorenog 1992. godine, u kojem se na 5400 m² održavaju programi umjetničke, kulturološke, znanstvene i tehnološke tematike, ovaj je muzej još jedna federalna institucija osnovana u Bonnu i lociran u istoj "muzejskoj" četvrti.

Muzej poslijeratne Njemačke, suvremene povijesti, inicirali su već 1982. godine njemački politički krugovi. Helmut Kohl je, obraćajući se zastupnicima u parlamentu, najavivši rad na koncipiranju muzeja, naveo osnovne motive te akcije: "Njemačka je rođena u sjeni katastrofe. Bez obzira na to, ona ima svoju vlastitu povijest. Radit ćemo na građenju zbirke njemačke povijesti posvećene našoj državi i povijesti jednog razdijeljenog naroda."

Od te početne inicijative tokom vremena stvorena je ideološka i sadržajna "platforma" muzeja. Demokratskom procedurom, koja je uvažavala kako stručne tako i društvene parametre (a o čemu postoji i opsežna dokumentacija), iskristalizirao se koncept muzeja. Njega su razradili povjesničari i muzejski stručnjaci. Taj prijedlog, formuliran 1984. godine, dan je na raspravu političkim partijama i raznim društvenim i profesionalnim udruženjima. Burni su bili odjeci u javnosti, i žestoke rasprave za i protiv muzeja, kao i one o pitanjima granice i smisla povijesti i suvremenosti, te pitanja njemačkog identiteta. Na kraju je formulirana osnova koja je nastojala pomiriti političku, društvenu ekonomsku i duhovnu povijest. Ujedinjenjem Njemačke 1990. godine Muzej je učvrstio svoju poziciju osmišljavajući novu društvenu stvarnost muzeološkim sredstvima, govorom autentičnih predmeta. Pred njega je postavljena uloga kohezijske sile jedne nacije kao i ukidanje stanovite psihološke barijere između Istoka i Zapada. Ujedinjena Njemačka bit će različita u svojoj prirodi i strukturi od prijašnjih, i osvještavanje te nove realnosti za svakoga građanina morat će biti nova misija muzeja. Ona će se muzeološki profilirati u biranju tema stalnog postava, povremenih izložaba te dobro razrađenim vanjskim aktivnostima muzeja, kako bi se stvorila i razvijala komunikacija s publikom.

Arhitektura muzeja, čiji su autori njemački arhitekti Hartmut i Ingeborg Rudiger, vrlo je konzekventno provela osnovnu ideju muzeja kao informacijskog, dokumentacijskog i komunikacijskog centra. Lociran u istom bloku s umjetničkim muzejom i izložbenim prostorom, uzduž jedne od glavnih gradskih prometnica, dobro prometno povezan s podzemnom željeznicom, muzej je vrlo pristupačan kako standardnoj muzejskoj publici tako i prolaznicima.

Naime, ulična strana zgrade je najvećim dijelom ostakljena te su vidljive etaže izložbenog prostora muzeja. Postignuta je sasvim sigurno jedna važna stvar: prolaznici postaju dio muzejske inscenacije, statisti suvremene povijesti, a muzejski eksponati, uglavnom predmeti bliske prošlosti dio su